

Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Cinsel Sağlık Dersinin Erkeklere Yönelik Kalıp Yargılar ve Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Üzerine Etkisi*

*The Effect of Sexual Health Course Given to Nursing Students on Stereotypes Against Men and Towards the Sense Honor Towards Woman**

Nurdilan ŞENER ÇETİN¹, Ayça ŞOLT KIRCA²

Özet: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerine verilen Cinsel Sağlık dersinin erkeklere yönelik kalıp yargılar ve kadına ilişkin namus anlayışı tutumu üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 72 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Erkeklere Yönelik Kalıp Yargılar Ölçeği ve Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde; yüzdelik, aritmetik ortalama Ki Kare ve bağımsız gruplarda t testi, gruplar arası t testi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyodemografik değişkenlerinin istatistiksel olarak benzerlik göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$). Araştırmada son testte Erkeklere Yönelik Kalıp Yargılar Ölçeğinden alınan toplam puan ortalamasının deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak önemli farklılık göstermediği, Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. ($p<0.05$). Araştırmada cinsel sağlık dersinin erkeğe yönelik kalıp yargıları değiştirmede aksine kadına ilişkin yargıları düzenlemede etkili olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda hemşirelik müfredatına cinsel sağlık dersinin eklenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, Hemşirelik Öğrencisi, Kalıp Yargılar, Namus.

Abstract: This study was conducted to determine the effects of the Sexual Health course given to nursing students on stereotypes towards men and attitudes towards understanding of honor towards women. The study was conducted with 72 students studying in the nursing department of a university in the Eastern Anatolia Region of Turkey. Data were collected using the Personal Information Form, Stereotypes Towards Men Scale, and the Attitude Scale of Understanding of Honor Towards Women. Percentage, arithmetic mean, Chi Square, and independent groups t-test, and between-group t-test were used in the analysis of the data. It was found that the sociodemographic variables of the students in the experimental and control groups participating in the study did not show statistically significant similarity ($p>0.05$). In the post-test of the study, it was determined that the total mean score obtained from the Stereotypes Towards Men Scale did not show a statistically significant difference between the experimental and control groups, while the total mean score of the Attitude Scale of Understanding of Honor Towards Women showed a statistically significant difference between the groups ($p<0.05$). In the study, it was observed that the sexual health course did not change the stereotypes about men; on the contrary, it was effective in regulating the judgments about women. In this direction, it can be recommended to include a sexual health course in the nursing curriculum.

Keywords: Sexuality, Nursing Student, Traditional Views, Honor.

¹ Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Elâzığ/Türkiye

² Kırklareli Üniversitesi Ebelik Bölümü Elâzığ/Türkiye

*Bu araştırma II. Uluslararası, III. Ulusal Kadın Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu yazar/ Corresponding Author: Nurdilan ŞENER ÇETİN

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-7096-4660>

Adres/Address: Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

E-posta/e-mail: nurdilansener@outlook.com

Atıf: ŞENER ÇETİN N., ŞOLT KIRCA A. Hemşirelik Öğrencilerine Verilen Cinsel Sağlık Dersinin Erkeklere Yönelik Kalıp Yargılar ve Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumu Üzerine Etkisi. MAUNSagBil.Derg.: 2025; 5(2); 1-10. DOI: 10.71255/maunsbd.1578758

Geliş tarihi/Received date: 04.11.2024

Düzeltilme tarihi/Revision date: 04.03.2025

Kabul tarihi/Accepted date: 12.05.2025

GİRİŞ

İnsanlar kadın veya erkek cinsiyeti ile doğar ancak yetiştirilirken toplumun cinsiyetlerine özgü beklediği roller çerçevesinde sosyalleşerek büyürler. Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü; kadının ya da erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşünceği ve nasıl hareket edeceğine ilişkin beklentileri ortaya koyan, yani kadın ve erkeği sosyal olarak yapılandıran özellikleri belirlemektedir (Altınova & Duyan, 2013). Toplum tarafından, kadın ve erkeklerin nasıl algılandığını, nasıl düşünüldüğünü ve nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin değerleri, yargıları ve rollerini oluşturan özelliklerin tümüne toplumsal cinsiyet adı verilir (Esen ve ark., 2017). Toplumsal cinsiyet rolleri incelendiğinde erkeklerden atılganlık, korkusuzluk, bağımsızlık, ihtiraslı olma, güçlü olma, saldırganlık gibi aktif roller beklenirken; kadınlardan sevecenlik, duygusallık, bağımlılık, boyun eğicilik gibi pasif roller beklenir (Gönenç ve ark., 2018). Kadınların genellikle güzellik, beden ve daha çok aile odaklı konularla, daha az profesyonellik gerektiren ve daha ağırbaşlı rollerde görüldüğü, erkeklerin ise fiziksel görünüme daha az önem veren daha bağımsız, otoriter ve profesyonel rollerde gösterildiği belirtilmektedir (Grau & Zotos, 2016). Ayrıca ataerkil değerlerden dolayı erkeklere yüklenmiş olan rollerin kadınlarınkine göre daha önemli olduğu düşünülmektedir. Kadınların rollerinin ise erkeğe ait olan rollerin tamamlayıcısı gibi görülüp ikinci planda yer aldığı görülmektedir. Erkeklere yüklenmiş olan bu roller kadınlar üzerinde baskıcı ve üstünlük kuran bir güç olarak kültüre yansımaktadır. Erkeklerin toplumsal olarak kabul görmesi, bu davranış kalıpları ile tutumları benimsemesiyle mümkün olabilmektedir (Sümen & Öncel, 2022).

Toplumsal cinsiyet aynı zamanda namus kavramını da etkilemektedir. Namus kavramı, kadın ve erkek arasında tanımsal olarak farklılık gösterebilmektedir. Namus erkek için dürüstlük, güvenilirlik ve ailesinin şerefini-iffetini koruma olarak düşünülürken, kadın için daha çok “cinsel saflık” üzerinden kurgulanmakta cinsel olarak saf

olan kadının namuslu kadın olduğu düşünülmektedir. Namuslu kadın deyince düşünülen kadının evlenmeden önce cinsellik yaşamamasının yanında kadının flörtleşmemesi, giyim tarzı, adaplı olması, yabancı erkeklerle bir arada olmaması, çok gezmemesi, eğlenceli olmaması, her yerde kahkahalar atmaması, erkeğin sözünü dinlemesi gibi çeşitli davranışları içermektedir (Gürsoy & Arslan Özkan, 2014). Hemşireler topluma eşitlikçi bir bakış açısıyla hizmet verme yükümlülüğüne sahiptir. Bu konuda kazanılacak olan bilgi ve duyarlılık öğrencilik döneminde başlamalıdır (Kılınç & Türkoğlu, 2023). Hemşirelik gibi sağlık ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin cinsel konularda aldıkları eğitimle birlikte namus olgusuna yönelik bakış açısı, tutum ve davranışlarının değişmesi beklenmektedir (Kızılırmak & Çakıcı, 2021).

Ayrıca hemşirelerin izlem, danışmanlık ve eğitimlerinde toplumsal cinsiyet bakış açısını ve erkeklik kalıp yargılarını belirlemesi ve farkındalık yaratması, olumlu yönde bilinç oluşturmaları oldukça önemlidir (Sümen & Öncel, 2022). Cinsel sağlık dersi bünyesinde temel cinselliğe yönelik bilgilere ek olarak üreme sağlığı ve toplumsal cinsiyet kavramının üzerinde durulmaktadır (Duman, 2019). Bu durumun gelecekte sağlık ekibi içerisinde yer alacak olan hemşirelik bölümü öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin toplumsal cinsiyet kavramından etkilenen erkeğe yönelik kalıp yargılar ve kadına ilişkin namus tutumunu etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırma, hemşirelik bölümü öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin öğrencilerin erkeklere yönelik kalıp yargılar ve kadına ilişkin namus anlayışı tutumu üzerine olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Hipotezler

H1: Hemşirelik öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin, erkeklere yönelik kalıp yargılar üzerine etkisi vardır.

H2: Hemşirelik öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin, kadına ilişkin namus anlayışı tutumu üzerine etkisi vardır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın türü

Araştırma ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel düzende Ekim 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında yapılmıştır.

Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini; Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümüne kayıtlı 3.sınıfta yer alan öğrenciler oluşturmıştır. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümün 3. sınıfında toplam 177 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 41'i cinsel sağlık dersine diğer öğrenciler ise farklı seçmeli derslere kayıtlıdır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup cinsel sağlık dersini alan tüm öğrenciler deney grubuna, farklı seçmeli dersleri alan öğrenciler ise kontrol grubuna alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden; deney grubu için ön teste katılan 41, son teste katılan öğrenci sayısı 37 (4 öğrenci çalışmadan çekilmiştir), kontrol grubu için ise bu sayı ön testte 45, son testte ise 35 (10 öğrenci çalışmadan çekilmiştir) öğrencidir. Araştırma 37 deney, 35 kontrol grubu olmak üzere toplam 72 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri; (1) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma, (2) daha önce cinsel sağlık ile ilgili eğitim almamış olmasıdır.

Cinsel sağlık dersi ve ders içeriği

Cinsel sağlık dersi 45 dakikalık iki ders ve iki krediden oluşan seçmeli bir derstir. Ders kapsamında cinsel sağlık ve üreme sağlığı tanımları, cinsel disfonksiyonları tanılama ve tedavi yolları, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve korunma yolları, özellikli gruplarda (engelli, adolesan, gebe, yaşlı, kronik hastalığı olan bireyler vs.) cinsellik ve yaklaşım, toplumsal cinsiyet

kavramı ve cinsellik konularına yer verilmektedir (Duman, 2019; Duman & Vural, 2019).

Ölçüm araçları

Veriler Kişisel Bilgi Formu, Erkeklerle Yönelik Kalıp Yargılar Ölçeği ve Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu

Öğrencilerin sosyo-demografik bilgilerini içeren 8 soru bulunmaktadır.

Erkeklerle yönelik kalıp yargılar ölçeği

“Erkek Cinsiyetine Yönelik Kalıpyargılar Ölçeği” Hill ve arkadaşları (2020) tarafından geolumsuz erkeklik yargılar ve sağlık sonuçları arasındaki ilişkilere dair artan kanıtlara yanıt olarak, adaletsiz cinsiyet tutumlarını değerlendirmede standartlaştırılmış bir ölçüm sağlamak için geliştirilmiştir. Ölçeğin 15 maddesi bulunmaktadır. Ölçeğin kendine yetme (1. ve 12. madde), sert görünme (5. ve 7. madde), fiziksel çekicilik (8. ve 14. madde), sert maskülen toplumsal cinsiyet normları (2., 6. ve 10. madde), heteroseksüellik ve homofobi (3. madde), aşırı cinsellik (4. ve 9. madde), saldırganlık ve kontrol (11., 13. ve 15. madde) olarak 7 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek dördümlü likert (0-kesinlikle katılmıyorum; 1-katılmıyorum; 2-katılıyorum; 3-kesinlikle katılıyorum) tiptedir. Ölçekten 0-45 aralığında puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan olumsuz erkeklik yargılarının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.93'tür (Hill ve ark., 2020; Sümen & Öncel, 2022). Araştırmada Cronbach alfa katsayısı 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Kadına ilişkin namus anlayışı tutum ölçeği

Ölçek 18-24 yaş grubu gençlerin kadına ilişkin “namus” algısı ile ilgili tutumlarını ölçebilmek amacıyla ülkemizde Gürsoy ve Arslan (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 25 madden oluşmakla beraber beşli likert tiptedir. Ölçekte “geleneksel namus anlayışı” (12., 25., 3., 19., 17.,

8., 14., 10. ve 23. maddeler), “eşitlikçi yaklaşım” (11., 13., 9., 24., 15., 21., 6., 18., 1., 2. ve 4. maddeler) ve “evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı” (7., 22., 16., 20. ve 5. maddeler) olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. ve toplam 25 maddeden oluşmaktadır Ölçeğin alt boyutları kadına ilişkin namus anlayışına yönelik eşitlikçi tutum (1, 2, 4, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24) tamamen katılıyorsa “5” hiç katılmıyorsa “1” şeklinde puanlandırılmakta ve kadına ilişkin namus anlayışına yönelik geleneksel ve cinsiyete dayalı eşitsizlik içeren maddeler (3, 5, 7, 8, 10, 12, 14, 17, 19, 20, 25) ise ters çevrilerek puanlandırılmakta yani tamamen katılıyorsa “1”, hiç katılmıyorsa “5” şeklinde puanlandırılmaktadır. Ölçekten 25-125 arası puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puan ne kadar yüksek ise, öğrencilerin kadına ilişkin namus algısı ve tutumları o kadar olumlu olarak değerlendirilmektedir. Gürsoy ve Aslan’ın çalışmasında ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.93, alt boyutlarının güvenirlik katsayıları “geleneksel namus anlayışı” 0.88, “eşitlikçi yaklaşım” 0.85 ve “evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı” 0.88’dir (Gürsoy, 2011). Araştırmada ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.87 ve alt boyutlarının güvenirlik katsayıları ise sırasıyla 0.86, 0.90, 0.74 olarak bulunmuştur.

Verilerin toplanması

Araştırmanın ön test verileri dönem başında dersler başlamadan önce öğrencilere online WhatsApp üzerinden gönderilerek doldurulması istemiştir. araştırmanın son test verileri ise dönem sonunda son dersten sonra öğrencilere online olarak WhatsApptan gönderilerek toplanmıştır. Öğrenciler tarafından verilerin doldurulması ortalama olarak 5 dakika sürmüştür.

Etik ilkeler

Araştırma için Fırat Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan onay (Referans numarası: E-31970446-050,05-239470; Tarih: 03.10.2022), Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından kurum izni (Referans

numarası: E-31970446-730.08.03-239978; Tarih: 13.10.2022) alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilip sözel ve online olarak onamları alınmıştır. Araştırmada tüm prosedürler, kurumsal ve/veya ulusal araştırma komitesinin etik standartları ve 1964 Helsinki Bildirgesi ve sonraki versiyonları veya karşılaştırılabilir etik standartlar ile uyumludur. Katılımcılar, araştırmadan istedikleri zaman çıkabilme konusunda özgür olduğu belirtilmiştir. Tüm kişisel veriler gizli tutulmuş olup bulgular yalnızca toplu olarak rapor edilmek amacıyla kullanılmıştır.

Araştırmanın sınırlılığı

Araştırmanın örnekleminin yalnızca Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik Bölümü öğrencilerinden oluşması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

İstatistiksel Analiz

Araştırmada verilerin analizi için Google Forms anket yöntemi ile elde edilen veriler excell programına aktarılmıştır. Daha sonra istatistiksel işlemler için lisanslı SPSS 22 (Statistical Packet for the Social Science) paket programına excell dosyası aktarılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizleri, SPSS 22.0 programı kullanılarak yapılmıştır Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için basıklık ve çarpıklık analizi tercih edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdeler, aritmetik ortalama ve standart sapma, Ki Kare, bağımsız gruplarda t testi, gruplar arası t testi ve Cronbach's Alpha güvenirlik analizi kullanılmıştır. $p < 0,05$ istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir.

BULGULAR

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-demeografik özelliklerinin karşılaştırılması

	Deney (n:37)		Kontrol(n:35)		İstatistiksel Test ve Anlamlılık
Yaş		21,27±1,19 ($\bar{X}$ ±SS)		21,37±1,49 ($\bar{X}$ ±SS)	t:-,318 p:751
	S	%	S	%	
Cinsiyet					
Kadın	24	64,9	21	60	X ² : 0,82
Erkek	13	35,1	14	40	p: 0,808
Medeni durum					
Bekar	34	91,9	29	82,9	X ² : 1,628
Evli/nişanlı/kız-erkek arkadaş	3	8,1	6	17,1	p: 0,443
Gelir düzeyi					
İyi	-	-	1	2,9	X ² : 4,367
Orta	22	59,5	27	77,1	p: 0,113
Kötü	15	40,5	7	20	
Kalınan yer					
Yurt	20	54,1	24	68,6	X ² : 1,809
Aile evi	15	40,5	9	25,7	p: 0,405
Arkadaş evi	2	5,4	2	5,7	
Anne eğitim düzeyi					
Okur yazar değil	11	29,7	15	42,9	X ² : 4,814
Okur yazar	9	24,3	7	20	p: 0,307
ilköğretim	12	32,4	12	34,3	
Lise ve üstü	5	13,5	1	2,9	
Baba eğitim düzeyi					
Okur yazar değil	3	8,1	4	11,4	X ² : 2,476
Okur yazar	2	5,4	4	11,4	p: 0,649
ilköğretim	19	51,4	15	42,9	
Lise ve üstü	13	35,1	12	34,3	
Toplam	37	100,0	35	100,0	

Deney grubunda yer alan öğrencilerin yaş ortalamasının 21.27 ± 1.19 . kontrol grubunda yer alan öğrencilerin yaş ortalamasının $21,37 \pm 1,49$ olduğu saptanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin %64,9'unun ve kontrol grubundaki öğrencilerin %60'ının kadın olduğu. deney grubundaki öğrencilerin %91,9'u ile kontrol grubundaki öğrencilerin %82,9'unun bekar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelir düzeyinin orta düzeyde olduğu (deney: %59,5; kontrol: %77,1) ve iki grupta büyük çoğunluğunun yurtdışı kaldığı (deney: %54,1; kontrol: %68,6) tespit edilmiştir. Aynı zamanda araştırmada deney grubunda yer alan öğrencilerin %32,4'ünün annesinin ilköğretim mezunu olduğu kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ise %42,9'unun annesinin okuryazar olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada deney grubundakilerin %51,4'ünün kontrol grubundakileri de %42,9'unun

babasının ilköğretim seviyesinde eğitim düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda gruplar arasında benzerlik bulunmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Tablo 2'de deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin EYKYÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının gruplar arası ve grup içi karşılaştırılması gösterilmiştir. Araştırmanın ön testinde EYKYÖ tüm alt boyutları ve toplam puan ortalamalarının hem ön test hem de son testte deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak önemli farklılık göstermediği saptanmıştır ($p > 0,05$). Araştırmanın grup içi karşılaştırılması incelendiğinde EYKYÖ alt boyutu aşırı cinsellik alt boyutunun deney grubunda ön test ve son testte önemli farklılık oluşturduğu, son testte erkeklere yönelik olumsuz yargıların azaldığı belirlenmiştir ($p < 0,05$).

Tablo 2. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin erkeklere yönelik kalıp yargılar ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Deney Grubu $\bar{X} \pm SS$	Kontrol Grubu $\bar{X} \pm SS$	t*	p ²
Kendine yetme-I	1,51 $\pm$ 1,34	1,48 $\pm$ 1,09	,096	,205
Kendine yetme-II	1,35 $\pm$ 1,11	1,48 $\pm$ 1,03	-,529	,598
t**	,947	,000		
p ¹	,350	1,000		
Sert görünme- I	2,24 $\pm$ 1,55	1,94 $\pm$ 1,21	,912	,464
Sert görünme- II	2,16 $\pm$ 1,4	1,71 $\pm$ 1,22	1,438	,155
t**	272	1,160		
p ¹	788	,254		
Fiziksel çekicilik -I	1,59 $\pm$ 1,32	1,2 $\pm$ 1,1	1,370	,250
Fiziksel çekicilik-II	1,59 $\pm$ 1,18	1,37 $\pm$ 1,26	,772	,442
t**	,000	-,845		
p ¹	1,000	,404		
Sert maskülen toplumsal cinsiyet normları-I	2,13 $\pm$ 1,81	1,65 $\pm$ 1,66	1,164	,526
Sert maskülen toplumsal cinsiyet normları-II	2,0 $\pm$ 1,64	1,88 $\pm$ 1,71	,887	,774
t**	,470	-1,000		
p ¹	,642	,324		
Heteroseksüellik ve homofobi-I	1,72 $\pm$ 1,07	1,68 $\pm$ 0,79	,197	,844

Heteroseksüellik ve homofobi-II	1,7±0,81	1,62±0,94	,191	,721
t**	,133	,466		
p ¹	,895	,644		
Aşırı cinsellik-I	1,59±1,49	1,08±1,09	1,637	,175
Aşırı cinsellik-II	0,72±1,01	1,08±1,17	-1,378	,173
t**	3,936	,000		
p ¹	,000	1,000		
Saldırganlık ve kontrol-I	2,51±1,78	2,57±1,7	-,141	,819
Saldırganlık ve kontrol-II	2,16±1,83	2,82±1,4	-1,725	,089
t**	1,032	-1,158		
p ¹	,309	,255		
Toplam-I	13,32±7,53	11,62±6,45	1,023	,310
Toplam-II	11,7±6,79	12, ±6,39	-,191	,849
t**	1,651	-,509		
p ¹	,107	,614		

t* = Independent samples t-test, t** = Dependent samples t-test p¹: Grup içi karşılaştırılma p²: gruplar arası karşılaştırma

Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin KİNATÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarının gruplar arası ve grup içi karşılaştırılması gösterilmiştir (Tablo 3). Araştırmanın ön testinde deney ve kontrol gruplarının KİNATÖ tüm alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında önemli farklılık olmadığı saptanmıştır (p>0,05). Araştırmanın son testinde KİNATÖ alt boyutları geleneksel namus anlayışı, evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı ve KİNATÖ toplam puan ortalamasının deney ve kontrol grupları arasında da

önemli farklılık olduğu (p<0,05), KİNATÖ eşitlikçi yaklaşım alt boyutunda ise deney ve kontrol grupları arasında önemli farklılık olmadığı saptanmıştır (p>0,05).

Araştırmanın grup içi karşılaştırılmasına bakıldığında KİNATÖ geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi yaklaşım alt boyutlarında deney grubunda önemli farklılık olduğu (p<0,05), kadına yönelik namus anlayışında olumlu tutum gösterdikleri görülmüştür.

Tablo 3. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Deney Grubu $\bar{X} \pm SS$	Kontrol Grubu $\bar{X} \pm SS$	t*	p ²
Geleneksel namus anlayışı-I	21,02±7,55	22,17±7,0	-,665	,508
Geleneksel namus anlayışı-II	17,72±6,92	22,71±7,57	-2,915	,005
t**	2,679	-,814		
p ¹	,011	,421		
Eşitlikçi yaklaşım-I	44,91±9,62	45,88±6,9	-,487	,628

Eşitlikçi yaklaşım-II	48,10±8,18	46,17±6,25	1,123	,265
t**	-2,491	-,457		
p ¹	,017	,651		
Evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı-I	14,75±2,76	15,0±2,31	-,492	,688
Evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı-II	13,91±2,64	15,68±1,85	-3,258	,002
t**	1,459	-1,838		
p ¹	153	,075		
Toplam-I	80,70±11,73	83,05±6,37	-1,050	,298
Toplam-II	79,75±6,8	84,57±5,54	-3,282	,002
t**	,488	-1,633		
p ¹	629	,112		

t* = Independent samples t-test, t** = Dependent samples t-test p₁: Grup içi karşılaştırılma p₂: gruplar arası karşılaştırma

TARTIŞMA

Cinsel sağlık eğitimi ile cinsellik ile ilgili problemlerin bitirilmesi, cinsel sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi sağlanabilir (Zeren & Gürsoy, 2018). Özellikle bütüncül sağlık bakımından sorumlu hemşirelerin, insanın cinsel yönünü görmezden gelmeden, bütüncül bakım sunabilmesi ve cinsellik hakkında topluma danışmanlık yapabilmesi için başlangıç olarak farkındalıklarının arttırılması gerekmektedir. Bu sebeplerden dolayı hemşire öğrencilerin eğitiminde ‘Cinsel Sağlık’ dersinin eklenmesi cinsellikle ilgili cinsellikle ilgili yanlış inanışların azaltılmasına veya ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir (Bulut & Basfirinci, 2021). Bu sebeple hemşirelik bölümü öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin öğrencilerin erkeklere yönelik kalıp yargılar ve kadına ilişkin namus anlayışı tutumu üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmış olan araştırmanın bulguları ilgili alanda yapılmış araştırmaya rastlanmadığı için literatürle tartışılmıştır.

Araştırmada EYKYÖ tüm alt boyutu ve toplam puan ortalamalarının deney ve kontrol grubu arasında önemli farklılık göstermediği cinsel sağlık

dersinin erkeklere yönelik kalıp yargıları değiştirmeye bulunmuştur ($p>0,05$). Bu bulgu ‘Hemşirelik öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin erkeklere yönelik kalıp yargılar üzerine etkisi vardır.’ hipotezini (H_1) doğrulamamıştır. Cinsel sağlık eğitiminin/dersinin öğrenciler veya başka bir grup üzerinde erkeklere yönelik kalıp yargılar üzerine etkisini inceleyen araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Biyolojik ve kültürel faktörler, erkeklerin ve kadınların farklı toplumsal rolleri üstlenmesine neden olmuş ve bu roller genellikle farklı sosyal statü veya prestije sahip olarak ortaya çıkmalarına neden olmuştur. Bu nedenle cinsiyetle ilgili kalıp yargıları gelir ve erkeklerin geleneksel olarak üstlendikleri daha yüksek statü ve ekonomik kazanç sağlayan rollerle (liderlik, kararlılık, rekabetçilik) uyumlu kadınların ise daha aşağı konumlu ve bakım veren rolleriyle uyumlu olan topluluk niteliklerine sahip olduğu varsayılır. Böylece, insanlar erkeklerin ajansal niteliklere ve kadınların uyumlu topluluk niteliklerine sahip olmasını beklerler (Croft ve ark., 2015). Aynı zamanda kalıp yargılar değişime dirençlidirler (Vatandaş, 2020). Araştırma bulgusu literatürle benzerlik göstermektedir.

Araştırmada KİNATÖ geleneksel namus anlayışı, evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı ve ölçek toplam puan ortalamasının deney ve kontrol grupları arasında önemli farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu bulgu ‘Hemşirelik öğrencilerine verilen cinsel sağlık dersinin kadına ilişkin namus anlayışı tutumu üzerine etkisi vardır.’ hipotezini (H_2) kısmen doğrulamaktadır. Namus kavramı, toplumsal cinsiyet örüntüleriyle anamlanır. Namusun cinsel ahlaka ilişkin bir değer olması, cinsiyetler arası farklılıkla sonuçlanmıştır (Kalav, 2012). Cinsel sağlık dersi içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği, cinsel haklar ve üreme hakları, cinsel mitler gibi konular yer almaktadır. Ders içeriğinde toplum tarafından kadınların ve erkeklerin sahip olmaları gerektiği düşünülen özelliklerden ve bu bakış açısının nasıl değişebileceğinden söz edilmektedir (Duman, 2019). Ders içeriğinin son testte görülen istatistiksel farklılığın sebebi olduğu düşünülmektedir. Ancak KİNATÖ eşitlikçi tutum alt boyutunun deney ve kontrol grupları arasında son testte istatistiksel olarak önemli farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Toplamların kültürel özellikleri toplumsal cinsiyet algısının temelinde yatan en temel faktör olmakla birlikte kültürel değerlerin değişmesi oldukça zordur (Bükecik & Özkan, 2018). Bu durum eşitlikçi tutum alt boyutunun deney ve kontrol grupları arasında farklılık olmamasının sebebi olarak düşünülmektedir.

Araştırmanın sınırlılığı

Araştırmanın örnekleme tek üniversitenin dahil edilmesi ve örneklem sayısının düşük olması, sonuçların temsil edilebilirliğini ve genelleştirilebilirliğini sınırlamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları incelendiğinde cinsel sağlık dersinin erkeklere yönelik kalıp yargıları etkilemediği görülmüştür. Eğitim tek başına erkeğe yönelik kalıp yargıları değiştirmek için yeterli olmayabilir. Çünkü bireylerin çevresinde bulunan insanlar, medya, aile ve arkadaşlar erkeklere yönelik kalıp yargıları destekleyebilir. Çevresel faktörler bireyin değişimine engel olabilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet kalıpları çok uzun zamandır var olan ve oldukça yaygın bir şekilde toplumda kabul edilmiş olan tutumlardır. Bunların değiştirilebilmesi için uzun ve kapsamlı programlar planlanmalıdır.

Araştırmada verilen cinsel sağlık dersinin kadına ilişkin namus tutumunu etkilediği belirlenmiştir. Erkeklere yönelik kalıp yargılar değişmezken kadına ilişkin namus tutumunun değişmesinin sebebi olarak uzun zamandır kadın erkek eşitliğinin gündemde olması, medyada kadınların daha güçlü ve bağımsız olarak tanımlanması kadına yönelik tutumların değişmesinde etkili olduğu düşünülebilir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşirelik müfredatlarına cinsel sağlık dersinin eklenmesi,
- Cinsel sağlık derslerinin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliği, erkeklik normları ve kalıp yargılar üzerine geniş kapsamlı eğitim programları düzenlenmesi,
- Medya ve eğitimde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının temsil edilmemesinin sağlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Altinova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algisi ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Bulut, T., & Basfirinci, C. (2021). Farklı sektörlerdeki belirli mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları: Doğrudan ve dolaylı ölçüm yöntemlerine ilişkin bir araştırma. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 7(2), 327-356.
- Bükecik, E., & Özkan, B. (2018). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 33-37.
- Cinsel sağlık. (2019). (N. B. Duman, Ed.). Nobel Tıp Kitabevi.
- Croft, A., Schmader, T., & Block, K. (2015). An underexamined inequality: Cultural and psychological barriers to men's engagement with communal roles. *Personality and Social Psychology Review*, 19(4), 343-370.
- Duman, N. B., & Vural, G. (2019). Cinsel sağlığın değerlendirilmesi. *Cinsel Sağlık*, ss:47.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 8(1).
- Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Sezer, N. Y., Yılmaz, S., & Duman, N. B. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 22-29.
- Grau, L. S., & Zotos, C. Y. (2016). Gender stereotypes in advertising: a review of current research. *International Journal of Advertising*, 35:5, 761-770. <https://doi.org/10.1080/02650487.2016.1203556>
- Gürsoy, E. (2011). Arslan H. Üniversite öğrencilerinde kadına ilişkin "Namus" anlayışı tutum ölçeği (KINATÖ) geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 3.
- Gürsoy, E., & Arslan Özkan, H. (2014). Turkish youth's perception of sexuality/"honor" in relation to women. *Journal of Psychiatric Nursing*, 5(3), 149-159.
- Hill, A. L., Miller, E., Switzer, G. E., Yu, L., Heilman, B., Levto, R. G., Vlahovicova, K., Espelage, D. L., Barker, G., & Coulter, R. W. (2020). Harmful masculinities among younger men in three countries: Psychometric study of the Man Box Scale. *Preventive medicine*, 139, 106185. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8715836/pdf/nihms-1607289.pdf>
- Kalay, A. (2012). Namus ve toplumsal cinsiyet. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2(2), 151-163.
- Kilinç, N. Ö., & Türkoğlu, N. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 10-15.
- Kızılırmak, A., & Çakıcı, N. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin evlilik öncesi cinselliğe karşı tutumları ile kadına yönelik namus anlayışları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9((2)), 655-671. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.814435>
- Sümen, A., & ÖNCEL, S. (2022). Erkek cinsiyetine yönelik kalıpyargılar ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması: Metodolojik çalışma. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 158-166.
- Vatandaş, S. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıpyargıları bağlamında kadının medyada metalaşması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(36), 747-784.
- Zeren, F., & Gürsoy, E. (2018). Neden cinsel sağlık eğitimi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 29-33.